TRENDY SOCIÁLNÍ PEDIATRIE Z POHLEDU MINISTERSTVA ZDRAVOTNICTVÍ

8: 200 - 435, 2006
ISSN 1212-4117

Iva Truellová

Ministerstvo zdravotnictví ČR, odbor zdravotní péče

Zdravotní stav mladé generace a péče o ni je obrazem sociální a kulturní úrovně každé civilizované země. Dětem a mladistvým by měla být ve společnosti věnována maximální pozornost, protože děti a mladiství jsou nejzranitelnějším článkem společnosti a protože děti a mladiství jsou největším kapitálem společnosti.

Podle definice Světové zdravotnické organizace „Zdraví není jen absence nemoci, ale je to komplexní stav tělesné, duševní a sociální pohody“. U dětí a dorostu tato definice platí dvojnásobně.

Sociální aspekty zdraví u dítěte, jeho zdravý vývoj, potřeby a požadavky sleduje sociální pediatrie. Sociální pediatrie má v ČR svoji dlouholetou tradici a stala se nedílnou součástí komplexní péče o děti a rodinu. V souladu s Úmluvou o právech dítěte prosazuje sociální pediatrie nejlepší zájem a prospěch každého dítěte a jeho práva.

Díky svému tradičnímu zaměření má současná pediatrie velmi dobře zavedený systém preventivních prohlídek zaměřených na sledování všestranného vývoje dětí a imunizační program na základě očkovacího kalendáře. Ohrožené a chronicky nemocné či postižené děti jsou zařazovány do dispenzárních skupin, ve kterých jsou pozorněji sledovány dětským lékařem a příslušnými specialisty.

Zdravotní stav naší dětské populace se i přes velmi dobrou úroveň zdravotní péče o tuto skupinu obyvatelstva výrazně nezlepšuje, není patrný pokles nemocnosti dětí a mladistvých, neklesá počet dispenzarizovaných. Kromě jiného přibývá dětí zanedbávaných, zneužívaných, týraných, komerčně a sexuálně zneužívaných. Mladistvé ohrožuje celá řada zdravotních rizik typických pro toto životní období, např. drogy, tabák, alkohol, touha po sexuálních zkušenostech – narůstá tzv. syndrom rizikového chování v dospívání. Způsoblost ke zdravému životu silně narušuje v ČR ovlivňování dětí

a mládeže nevhodnou reklamou.

Zdraví jedince - odpovědnost jedince za své zdraví - ustupuje v současné době do pozadí. Je kladen důraz na veřejné zdraví, na odpovědnost společnosti za veřejné zdraví.

Makroekonomika a sociální faktory - Stres a mentální zdraví - Závislost - Strava - Doprava a fyzické zdraví - Životní prostředí - to jsou hlavní oblasti veřejného zdraví.

V současné době je jedním z nejdůležitějších a nejsledovanějších programů WHO „program zdravého životního prostředí pro děti – Child Environment and Health Action Plan for Europe (CEHAPE)“. Tuto problematiku „zdravého životního prostředí pro děti“ je třeba chápat jako vše, co ovlivňuje život a zdraví dětí a mládeže, a to včetně prostředí sociálního, ve kterém se dítě a mládež pohybuje a vyrůstá. Dětství a dospívání jsou důležitými etapami lidského života, v nichž každý prochází významným tělesným a duševním vývojem, získává sociální a zdravotní návyky, které si uchovává po celý život. Základem zdravého vývoje jedince je jeho vývoj v harmonické rodině.

Ve dnech 23.-25. června se v Budapešti konala IV. ministerská konference o životním prostředí a zdraví, na které byla přijata deklarace ke zdravému životnímu prostředí pro děti, kterou podepsala i ČR.

Ministerstvo zdravotnictví a sociální pediatrie

Kromě Úmluvy o právech dítěte a Charty práv hospitalizovaných dětí je zdravý vývoj mladé generace předmětem mnoha dokumentů odsouhlasených vládou ČR, na jejichž řešení se podílí i Ministerstvo zdravotnictví (MZ):

- Dlouhodobý program zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva ČR v 21. století „Zdraví pro všechny v 21. století“. Mladé generaci je věnován cíl 3 a cíl 4 tohoto programu. Cíl 3: „Zdravý start do života“. Do roku 2020 vytvořit podmínky, aby všechny

narozené děti a děti předškolního věku měly lepší zdraví umožňující jim zdravý start do života. Cíl 4: „Zdraví mladých“: Vytvořit podmínky, aby do roku 2020 byli mladí lidé zdravější a schopnější plnit svoji roli ve společnosti;

- Státní koncepce mladé generace do roku 2007,
- Koncepce rodinné politiky,
- Národní strategie prevence kriminality,
- Národní strategie boje proti komerčně sexuálně zneužívanému dítěti

MZ rovněž podporuje a podílí se na řešení WHO programů, které se týkají zdravého vývoje mladé děti a mladistvých:

- Zdravé životní prostředí pro děti – CEHAPE,
- Násilí a zdraví,
- Prevence dětských úrazů,
- Bezpečné komunity,
- Zdravé školy,
- Školy podporujících zdraví,
- Zdravá města,
- Zdravé nemocnice.

Z pohledu Ministerstva zdravotnictví je úloha sociální pediatrie nezastupitelná, zvláště v oblasti primární zdravotní péče.

Znalost sociálních aspektů nemoci dítěte, znalost rodinných poměrů dítěte, úzká spolupráce s rodinou dítěte, preventivní a dispenzární

činnost – to je základ péče každého praktického lékaře pro děti a dorost.

K cílům MZ patří:

- Legislativní zakotvení povinné „registrace“ dětí u praktických lékařů.
- Zlepšení systému preventivních prohlídek hrazených z prostředků veřejného zdravotního pojištění (legislativní zakotvení povinnosti zákonných zástupců dětí ohledně účasti dětí na preventivních prohlídkách na základě písemného pozvání praktických lékařů, dle finančních možností státu rozšiřování systému preventivních prohlídek a provádění screeningových vyšetření).
- Zlepšení spolupráce s rodinami dětí (návštěvy PLDD v rodinách, dětská centra, edukace v rámci perinatální péče apod.).
- Podpora komunitní péče (soběstačnost rodin v péči o nemocné a postižené děti).
- Zvýšení sociálně právního vědomí praktických lékařů.
- Prevence násilí na dětech (Národní strategie prevence násilí na dětech, metodické pokyny pro zdravotnické pracovníky).
- Podpora zdravého životního stylu u mladé generace (mentální zdraví, výživa, fyzická aktivita).

LITERATURA

DUNOVSKÝ, J. a kol.: *Sociální pediatrie – vybrané kapitoly*, Praha: Grada. s. 17.

Iva Truellová
truellova@mzcr.cz